

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 11/2006 rd**

**Regeringens proposition med förslag till lagar
om ändring av 13 och 17 § i lagen om olycks-
fallsförsäkring för lantbruksföretagare och 16 §
i lagen om pension för lantbruksföretagare**

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 september 2006 en proposition med förslag till lagar om ändring av 13 och 17 § i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare och 16 § i lagen om pension för lantbruksföretagare (RP 132/2006 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Marjaana Maisonlahti, social- och hälsovårdsministeriet
- specialmedarbetare Sinikka Huhtala, Finlands Kommunförbund

- direktör Kaarina Knuuti, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf
- chef för lagenheten Sonja Lilius, Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt LPA
- avdelningsdirektör, professor Kaj Husman, Arbetshälsoinstitutet, avdelningen för företagshälsovård
- företagshälsovårdare Ritva Alanen, Kauhanvan seudun terveyskeskus
- utvecklingschef Pirjo Pulkkinen-Närhi, Arbetshälsoinstitutet Kuopio
- distriktsagrolog Jaana Petäinen, ProAgria Maaseutukeskusten Liitto
- överlärare, filosofie doktor Eija Kyrönlahti, Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

PROPOSITIONEN

En lantbruksföretagare som har anslutit sig till företagshälsovården får en nedsättning på 20 % av den lagstadgade olycksfallsförsäkringspremien, förutsatt att det avläggs ett arbetsplatsbesök inom företagshälsovården i enlighet med god företagshälsovårdspraxis med minst fyra års intervaller på gården. I propositionen föreslås att Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt när arbetsplatsbesök inom företagshälsovården inte har gjorts, kontaktar en producent av företags-

hälsovårdstjänster och sörjer för att ett arbetsplatsbesök avläggs av en sakkunnig inom lantbruket. Förfarandet förutsätter att producenten av företagshälsovårdstjänster ger ett uppdrag i ärendet.

Förslaget hänförs till budgetpropositionen för 2007 och avses bli behandlad i samband med den. Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2007.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

*Allmän motivering***Arbetsolyckor och yrkessjukdomar inom lantbruket**

Lantbruket har hög frekvens av yrkessjukdomar och olyckorna är allvarligare än inom andra sektorer. Lantbruksföretagare råkar årligen ut för cirka 6 000 arbetsolyckor och omkring 450 lantbruksföretagare insjuknar i yrkessjukdomar. Olyckorna och yrkessjukdomarna är en stor hälsorisk och en viktig orsak till arbetsoförmåga inom lantbruket. En studie som gjorts i år visar att det bland lantbruksföretagarna finns dubbelt fler som själva upplever sig åtminstone delvis vara arbetsoförmögna jämfört med andra yrkesgrupper.

I slutet av 2005 fanns det omkring 90 000 LFöPL-försäkrade, medan de aktiva gårdarna var omkring 68 000. Enligt prognoserna kommer gårdarna att bli ännu större och 2012 finns det kvar bara 55 000 aktiva gårdar. De satsar på den nyaste tekniken och ökar sin produktionskapacitet. Samtidigt ökar arbetsinsatsen per arbetstagare och företagare. Utmattningsproblemen har ökat i takt med att gårdarna har blivit större och produktionskapaciteten ökat, särskilt på husdjursgårdarna.

Företagshälsovården och arbetsplatsutredningarna spelar en extra viktig roll när det gäller att hjälpa lantbruksföretagarna att behålla sin arbetsförmåga och i insatserna för att förebygga arbetsolyckor och yrkessjukdomar. Det går att påverka olycksfallen och yrkessjukdomarna genom att förbättra arbetsmiljön och genom att ge lantbruksföretagarna information om rätt arbetsmetoder.

Utskottet understryker att arbetarskyddet och förebyggande företagshälsovård är betydelsefullt och anser att det ligger i samhällets intresse att satsa på dessa faktorer som dessutom är av största vikt för den enskildes välbefinnande. Det är oroväckande att olycksfallen och yrkessjukdomarna är så många och att utmattningsproblemen ökar bland lantbruksföretagarna. Regering-

en måste vidta åtgärder för att effektivisera arbetarskyddet och den förebyggande företagshälsovården, framhåller utskottet.

Företagshälsovården för lantbruksföretagare

Det är frivilligt för lantbruksföretagare att höra till företagshälsovården. Sedan 1999 har lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare haft en bestämmelse om 20 procents nedsättning på olycksfallsförsäkringspremien för de som hör till företagshälsovården. Ett villkor är emellertid att det i överensstämmelse med god företagshälsovårdspraxis görs arbetsplatsbesök på gårdarna åtminstone vart fjärde år. Syftet med premienedsättningen är att få ner antalet olyckor och fall av yrkessjukdomar med hjälp av gårdsbesök där arbetsmiljön och befintliga hälsorisker analyseras.

Av alla LFöPL-försäkrade har 41 procent gått med i företagshälsovården och av de med lantbruk på heltid ungefär hälften. År 2005 gjordes det 3 121 gårdsbesök, varav 7 procent med läkare närvarande och 98 procent med företagshälsovårdare närvarande. En lantbruksexpert var närvarande vid 75 procent och en företagsfysioterapeut vid 24 procent av besöken.

Merparten av företagshälsovården för lantbruksföretagare tillhandahålls av hälsovårdscentralerna. Enligt folkhälsolagen är hälsovårdscentralerna skyldiga att ordna med företagshälsovård för företag och företagare inom sitt upptagningsområde. I Finland finns det omkring 130 kommuner där hälsovårdscentralen är den enda som tillhandahåller företagshälsovård.

Problemen med företagshälsovården vid hälsovårdscentralerna är bland annat att enheterna är små och att personalen för företagshälsovård inom lantbruket är deltidsanställd. Följaktligen finns det en del variationer i både tillgång och kvalitet. En tredjedel av hälsovårdscentralerna kan i drygt 80 procent av fallen genomföra gårdsbesök vart fjärde år, en tredjedel hinner göra det till 50—79 procent och den sista tredjedelen hinner med mindre än hälften. För små

personella resurser i relation till antalet klienter är den största orsaken till problemen med servicen, anser personalen inom företagshälsovården enligt en utredning vid Arbetshälsoinstitutet. Små enheter med bara en företagshälsovårdare upplevs det som problem att kollegialt stöd och en läkare med insikter i företagshälsovård saknas.

Större enheter med hjälp av kommun- och samkommunsövergripande samarbete är en viktig lösning på problemen vid de små enheterna för företagshälsovård. En studie från 2004 visar att drygt hälften av enheterna vid hälsovårdscentralerna var engagerade i den typen av utvecklingsprojekt. Dessutom förväntas kommun- och servicestrukturen sätta fart på utvecklingen. När större enheter bildas finns det bättre möjligheter för en eller flera företagshälsovårdare att specialisera sig på lantbruksföretagare.

När arbetsplatsbesöken inte har gjorts ska Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt, enligt propositionen, kunna kontakta en tillhandahållaren av företagshälsovård och se till att arbetsplatsbesöket görs av en expert inom lantbruk. Förfarandet kräver att tillhandahållaren ger ett uppdrag. Enligt motiven är detta tänkt att vara en tillfällig lösning för att komplettera bristfälliga tjänster. Men lagändringarna föreslås ändå vara permanenta.

Utskottet anser det viktigt att företagshälsovårdaren personligen besöker gården. Uppgifter har visat att företagshälsovårdspersonal har bättre möjligheter att bedöma hur arbetet påverkar hälsan och att känna igen symptom på arbetsrelaterade sjukdomar. Dessutom kan professionell personal vidta åtgärder för att lantbruksföretagarna ska få behålla sin hälsa och arbetsförmåga. Den information som kommer fram vid gårdsbesöken är av största vikt för hälsokontroller och fortsatta åtgärder, till exempel rehabilitering. En expert inom lantbruket är ett nödvändigt och bra stöd vid gårdsbesöken och tillsammans med företagshälsovårdarna bildar de ett bra arbetspar. Lantbruksexperten lämnar skriftligt material om besöket till företagshälsovården, men uppgifterna ger inte nödvändigtvis en rättvisande bild av arbetsmiljön och dess conse-

kvenser för hälsan. Det är svårt att bedöma hur hälsan påverkas av arbetsmiljön om ingen från företagshälsovården har besökt gården och sett arbetsmetoderna. Å andra sidan får företagshälsovårdspersonalen rätt bild av aktuella utvecklingsbehov inom företagshälsovården när det gäller lantbruket. Utskottet menar att företagshälsovårdens möjligheter att värna lantbruksföretagarnas hälsa och arbetsförmåga blir lidande om ingen företagshälsovårdare är närvarande vid gårdsbesöken.

Vidare anser utskottet att lantbruksexpertens gårdsbesök är en nödvändig nödlösning i ett läge då ungefär 5 000 gårdar väntar att få besök. Det är bättre att en lantbruksexpert besöker gårdarna ensam än att ingen alls gör det. Ändå anser utskottet att lagändringarna bör vara temporära för att säkerställa att systemet är tillfälligt och att normal praxis återinförs så snart som möjligt. Vidare är det viktigt att de lantbruksexperter som besöker gårdarna ensamma får utbildning i kartläggning av hälsorisker inom lantbruket.

Det nuvarande multidisciplinära samarbetet med arbetspar bestående av experter på företagshälsovård och lantbruk är av största vikt. Vidare framhåller utskottet att lagändringen inte får ha den konsekvensen att experter inom företagshälsovård deltar i arbetsplatsbesöken i mindre omfattning i någon del av landet. Lagändringen är avsedd att temporärt rätta till läget i de regioner där gårdsbesök annars inte alls skulle göras. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande. I uttalandet förutsätter riksdagen att regeringen följer upp lagstiftningen och ser till att experter på företagshälsovård deltar i gårdsbesöken åtminstone i nuvarande omfattning och att företagshälsovården fram till slutet av 2009 har förbättrats så mycket att gårdsbesöken i hela landet kan göras i form av multidisciplinärt samarbete i överensstämmelse med god företagshälsovårdspraxis (*Utskottets förslag till uttalande*).

Detaljmotivering

Utskottet menar att gårdsbesök som lantbruksexperter gör ensamma bara kan vara en nödlösning som tillfälligt rättar till läget för att gårdsbesöken ska kunna göras vart fjärde år. För att det

inte ska bli ett permanent förfarande föreslår utskottet att lagändringarna är temporära och gäller 2007—2009. Följaktligen föreslår utskottet ändringar i rubriken, ingressen och ikraftträdandebestämmelsen i det första lagförslaget.

För närvarande behandlar riksdagen en proposition med förslag till lag om pension för lantbruksföretagare (RP 196/2006 rd). Den nya lagen om pension för lantbruksföretagare avses träda i kraft den 1 januari 2007. Därför föreslår utskottet att lagförslagen samordnas vid behandlingen i riksdagen så att hänvisningarna i det första lagförslaget i den aktuella propositionen ändras till att gälla den nya lagen om pension för lantbruksföretagare. Dessutom måste det i 114 § 1 mom. 10 punkten i det första lagförslaget (Lag om pension för lantbruksföretagare) i RP 196/2006 rd beaktas att lagändringarna i RP 132/2006 rd föreslås bli temporära.

Utskottet föreslår att lagförslag 2 i denna proposition förkastas och att bestämmelserna tas in i 1 § i lagförslag 2 (Lag om införande av lagen om pension för lantbruksföretagare) i RP 196/2006 rd. Enligt tillägget är Lantbruksföretagarnas

pensionsanstalt kalenderåren 2007—2009 skyldig att ha hand om de uppgifter inom företagshälsovården för lantbruksföretagare som föreskrivs i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare.

Dessutom föreslår utskottet att 17 § 4 mom. i lagförslag 1 i RP 132/2006 rd stryks. I stället tas bestämmelserna in i lagförslag 8 (Lag om ändring av lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare) i RP 196/2006 rd. Ändringarna gäller författningsnumret på lagen om företagshälsovård och vissa paragrafhänvisningar. Det är befogat att föra in dem i en permanent lag.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

att lagförslag 2 förkastas,

att lagförslag 1 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om temporär ändring av 13 och 17 § i lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras temporärt i lagen av den 23 december 1981 om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (1026/1981) 13 § 3 mom. (*utesl.*),
sådan det lyder i lag /200 , och
fogas temporärt till 17 §, sådan den lyder (*utesl.*) i lag 1043/1998 och i lag /200 , nya 5—7 mom.,
varvid det nuvarande 5 mom. blir 8 mom. som följer:

13 §

— — — — —
Till de i 1 mom. avsedda skäliga förvaltningskostnaderna räknas även de kostnader som

orsakas av skötseln av uppgifter enligt 115 § i lagen om pension för lantbruksföretagare och 17 § 5 mom. i denna lag.
— — — — —

17 §

(4 mom. *utesl.*)

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt kan i syfte att utreda förutsättningarna enligt 4 mom. använda de i 144 § i lagen om pension för lantbruksföretagare avsedda uppgifter som registreras i gårdsbesöksregistret för företagshälsovården för lantbruksföretagare. Om ett i 4 mom. avsett arbetsplatsbesök inte har gjorts inom fyra år sedan föregående arbetsplatsbesök, skall lantbruksföretagarnas pensionsanstalt för utredning av saken kontakta den i 7 § i lagen om företagshälsovård avsedda producent av företagshälsovårdstjänster som svarar för att ifrågavarande arbetsplatsbesök görs. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt kan se till att arbetsplatsbesöket görs av en sakkunnig inom lantbruket, om producenten av företagshälsovårdstjänster ger ett uppdrag i ärendet. På arbetsplatsbesök som avses i detta moment tillämpas också vad som bestäms ovan i 4 mom. om nedsättning av försäkringspremie.

Den i 5 mom. avsedda sakkunniga inom lantbruket som avlägger arbetsplatsbesöket skall vara en sakkunnig som avses i 3 § 1 mom. 5 punkten i lagen om företagshälsovård. Den utredning över arbetsförhållandena som görs om arbetsplatsbesöket skall lämnas in till den i 7 § i lagen om företagshälsovård avsedda producent av företagshälsovårdstjänster med vilken lantbruksföretagaren har ingått avtal om företagshälsovårdstjänster. På besöket tillämpas också vad som bestäms i 144 § i lagen om pension för lantbruksföretagare om utlämnande av uppgifter till lantbruksföretagarnas pensionsanstalt för gårdsbesöksregistret för företagshälsovården för lantbruksföretagare.

(7 mom. som i RP)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007 och gäller till och med den 31 december 2009.

(2 mom. som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen följer upp lagstiftningen och ser till att experter inom företagshälsovård är närvarande vid gårdsbesök åtminstone i

nuvarande omfattning och att företagshälsovården fram till slutet av 2009 har förbättrats så mycket att gårdsbesöken i alla regioner kan göras som multidisciplinärt samarbete i överensstämmelse med god företagshälsovårdspraxis.

AjUB 11/2006 rd — RP 132/2006 rd

Helsingfors den 24 november 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jukka Gustafsson /sd (delvis)
vordf. Anne Holmlund /saml (delvis)
medl. Sari Essayah /kd (delvis)
Susanna Haapoja /cent
Anneli Kiljunen /sd
Esa Lahtela /sd (delvis)
Pehr Löf /sv
Rosa Meriläinen /gröna
Riikka Moilanen-Savolainen /cent

Markus Mustajärvi /vänst (delvis)
Terhi Peltokorpi /cent
Leena Rauhala /kd
Jukka Roos /sd (delvis)
Tero Rönni /sd
Arto Satonen /saml
Kimmo Tiilikainen /cent
Pekka Vilkuna /cent (delvis)
ers. Paula Risikko /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.